

יציאות השבת שתיים שהן ארבע *

יש יום כאב, יום כבי לכולנו, לבני המשפחה, לכל אחד מן המתנחלים ומן היידיים, כאב על שנעדרו מאתנו ארבעת בני הישיבה היקרים. אבל מאידך, בכל אופן, כשאנו חושבים על כך שארבעה שליחים שלנו, ארבעה צעירים מסרו נפשם על קדושת ה', למעננו, ולמען ישראל כולו, יש לנו גם קרן אור של שמחה. קרבנות ציבור, היה רגיל ר' אריה זצ"ל לקרוא לחללי המלחמה, קרבנות של הציבור שלנו, ציבור בני הישיבה והציבור בכללותו. מצד אחד הכאב, ומאידך תחושה מסויימת של כבוד. לא רק ארון ותכריכים אלא נציגי מלכות, שלוחי מלכות ישראל. תחושת חול מצד הכאב ותחושת יום קדוש, יום שבת, מצד השליחות הקדושה של הבנים היקרים, והוא הדין מבחינת הציבור הולכים וגואים אחרי המלחמה. בימות החול אדם עושה את החשבונות של יום הכיפורים, יכול להיות שהיה ראוי להאריך בשם ולקרוא למלחמה כשם שקראנו לאותו יום כיפור — 'מקדש השבת וישראל ויום הכיפורים', היה שבת ויום הכיפורים קדושה כפולה ומכופלת.

יש הבדל יסודי בין שתי המלחמות: במלחמת ששת הימים חשנו את יד ה' בזמן המלחמה, ואילו במלחמת יום הכיפורים ההתעוררות הגדולה והמחשבה המעמיקה של הציבור הולכים וגואים אחרי המלחמה. בימות החול אדם עושה את החשבונות של הרגע הראשון, זוהי המדרגה הנמוכה של החול, אבל בשבת, אדם מנסה להתרומם ולהתעלות, להשפיע אור וקדושה על כל ששת הימים. מלחמת יום השבת ויום הכיפורים עוררה ומעוררת ותמשיך לעורר את עמנו אלי התשובה, אלי חשבון הנפש, אלי שיקול — מה אנו, מה גדולתנו, מה הכוחות הגנוזים בתכונותינו, קדושת השבת ויום הכיפורים נמשכת. מאז המלחמה אנו עולים ומעמיקים, עולים ומתקדשים — מאז עצם יום השבת ויום הכיפורים.

הראשונים מדברים על כך שלמרות שהענינים של יום ששי נזכרו בהמשך של המשניות בפרק הראשון במסכת שבת, הרי המשנה הראשונה פותחת ב'יציאות השבת שתיים שהן ארבע'. ובאמת, במהות השבת אפשר לראות בפשטות הדברים 'שתיים שהן ארבע' — מצד אחד שתיים של הכפילות הרגילה של שתי הלחם, של הנרות הכפולים ושל 'ביום השבת שני כבשים', אבל יותר מזה, עוד בעצם 'מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולומר לשמך עליון להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות' — כפילות

* דברים מתוך האזכרה שהתקיימה באלול תשל"ד בישיבה.

של יום ולילה, כבוד יום גדול מכבוד לילה. יש דרגות בשבת, דרגת הלילה ומעליה דרגת היום. אבל כשם שיש שני חלקים של לילה ויום, אפשר גם לראות את ההבחנה בין היום בכללותו, והדרגה הנצחית המתגלית באחדות ישראל ודבקותם בה' לקראת השעות הגדולות, השעות של הביצור העילאי, השעות שאדם אומר בהם 'אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'. והוא הדין ביחס לעצם הסעודה השלישית — 'כל המקיים שלוש סעודות זוכה לנחלה בלי מצרים' לא כאברהם שנאמר בו 'לזרעך נתתי את הארץ הזאת' ולא כיצחק שנאמר בו 'את כל הארצות האל', אלא כיעקב שנאמר בו 'פרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'. שתי הדרגות הראשונות הן דרגות של ארץ וארצות סמוכות, והדרגה השלישית היא נחלה בלי מצרים, מיום השבת עולים עד אין סוף. יש שתי דרגות בשבת, שתי דרגות מבחינת לילה ויום, ושתי דרגות מבחינת השבת, כלילה ויום כאחד והשבת של נחלה בלי מצרים. לכן המשנה פותחת 'יציאות השבת שתיים שהן ארבע'. באותו יום כיפור, בשבת של יום הכיפורים — גם מבחינת יום כיפור אפשר לראות את אותן הדרגות, אבל אולי גם במגמה הפוכה. עיקר עבודתו של הכהן ביום הכיפורים היא הכניסה החד יומית לבית קודשי הקודשים — 'ואל יבא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת כי בענן אראה על הכפורת'. יש כניסה לבית קודשי הקודשים רק ביום אחד בשנה, ובאותה כניסה נכנסו לפני ולפנים. אך כשנכנס הכהן השביעו אותו שלא ישנה.

אחד החששות הגדולים שיש ביום הכיפורים הוא, שעם עלייתנו והתרוממותנו נשכח את הקשר אל העולם, את העלאת העולם. ולכן השביעו את הכהן הגדול ביום הכיפורים: משביעים אנו אותך שלא תשנה. הצדוקים שלא הבינו את הערך של תורה שבע"פ, חשבו שהיסוד הוא 'וכסה ענן הקטורת', תחושה של ענן. אבל התחושה הפנימית היא 'ונתן את הקטורת על האש לפני ה' וכסה ענן הקטורת', נתינת הקטורת על האש על ידי אדם בבית קדשי הקודשים, דהיינו חיותנו עם הקדושה, חיותנו עם השכינה.

בהמשך המשנה מוצאים עוד הבחנה של 'שתיים שהן ארבע בפנים ובחוץ'. — 'יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ'. אותן תחושות של התרוממות כפולה ומכופלת, שתיים מבחינה אחת ועוד שתיים מבחינה אחרת, יש להן שתי צורות מבפנים ומבחוץ. וזו היתה האוירה של יום הכיפורים, כמו שהיא אוירה במשך כל השנה של בני ישיבתנו מבפנים: שתיים שהן ארבע בפנים ואחר כך מכוחם שתיים שהן ארבע בחוץ. הרגשת הקדושה הכפולה והשפעתה כלפי חוץ זו היתה גדולה: מבפנים, מהשפעות הקודש, אל כושר הלחימה וקידוש ה' בחוץ.

נמצאים אנחנו כאן ומתייחדים עם זכרם של ארבעת הבנים היקרים. אנחנו חושבים שאנו מעלים את זכרם, אך לאמיתו של דבר כל אותם קרבנות הקודש מזכירים לפני המקום ב"ה את הצורך להעלות את ישראל להמשיך את הגאולה. שניים שהם ארבע בפנים, בהיכל הקדש, בישיבה של מעלה, מוסרים את תרומתם, את זכותם, את זכות הציבור כולו, לאלה שענינם לרומם את העולם ולהשפיע בתוך העולם הזה. הננו בטוחים שלמרות הפרדה החיצונית שבינינו, למרות שאין אנו יושבים מבחוץ אתם. יחד, לאמיתו

של דבר ולעומקו של ענין, הגנו מצויים עם אותם ארבעה צעירים. בתוך בשמתנו בתוך רוחנו. ומאידך נזכור יותר, למרות כל הקשיים ולמרות כל הבעיות שבדאי חסדי ה' היו עלינו לטובה ביום השבת ויום הכיפורים.

הגנו תפילה, כי יזכה הקב"ה את עמו ישראל ואת העולם כולו לרוממות. נעלה ונתרומם, ויתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה, ובלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים'.